

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичного заняття № 2

**«Навчання з охорони праці. Види інструктажів. Розподіл травм за
ступенем тяжкості. Класифікація причин нещасних випадків, видів подій і
обладнання, що призвели до нещасного випадку»**

з курсу «Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних
захворювань та аварій»

для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 263 «Цивільна безпека»,
освітня програма «Охорона праці»

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 1 від 16.02.2023 р.

Харків
НТУ «ХП»

2023

Методичні вказівки до практичного заняття № 2 «Навчання з охорони праці. Види інструктажів. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Класифікація причин нещасних випадків, видів подій і обладнання, що призвели до нещасного випадку» з курсу «Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій» для студентів денної форми навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», освітня програма «Охорона праці» / Уклад. : О. О. Кузьменко, В. В. Горбенко, І. О. Мезенцева. – Харків : НТУ «ХП», 2023. – 28 с.

Укладачі: О. О. Кузьменко
В. В. Горбенко
І. О. Мезенцева

Рецензент О. М. Древаль

Кафедра безпеки праці та навколишнього середовища

Мета роботи – ознайомитися з формами і періодичністю навчання з охорони праці, з видами інструктажів, розподілом травм за ступенем тяжкості, класифікаціями причин нещасних випадків, видів подій і обладнання, що призвели до нещасного випадку, які використовують при заповненні акту за формою Н-1.

1. Загальні положення

1.1. Навчання з охорони праці

При заповненні відомостей про потерпілого в акті за формою Н-1 необхідно ввести дати проходження навчання за професією чи роботою, під час виконання якої стався нещасний випадок, гостре професійне отруєння (захворювання), аварія, дати перевірки знань та дати проходження інструктажів.

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи, а також учні, курсанти, слухачі та студенти під час трудового і професійного навчання проходять на підприємстві за рахунок роботодавця інструктажі, навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії.

Порядок проведення навчання з охорони праці визначається Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) [1] (далі – Типове положення), яке встановлює порядок навчання та перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб та інших працівників у процесі трудової діяльності, а також учнів, курсантів, слухачів та студентів навчальних закладів під час трудового і професійного навчання.

У цьому Типовому положенні наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

- навчання з питань охорони праці – це навчання працівників, учнів, курсантів, студентів, слухачів з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці або безпечного ведення робіт;

- спеціальне навчання – є щорічне вивчення працівниками, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці;

- стажування – набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця;

Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною безпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

Особи, які суміщають професії, проходять навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці як з їхніх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

При незадовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці працівники протягом одного місяця повинні пройти повторне навчання і повторну перевірку знань.

Не допускаються до роботи працівники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці.

Термін зберігання протоколів перевірки знань з питань охорони праці не менше 5 років.

Посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою [2] та Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі [3], проходять щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Спеціальне навчання з питань охорони праці проводиться роботодавцем на підприємстві за навчальними планами та програмами, які розробляються з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків працівників і затверджуються наказом.

Керівники, заступники керівників, головні спеціалісти, керівники основних виробничих та технічних служб підприємств, установ й організацій, об'єднань підприємств незалежно від форм власності та характеру виробничої діяльності, які безпосередньо пов'язані з організацією безпечного ведення робіт, керівники та спеціалісти науково-дослідних, конструкторських, проектних і технологічних відділів, які займаються проведенням експертизи проектно-конструкторської документації, на яку поширюються вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, а також ті, які виконують розробки з питань охорони праці тощо під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки, навчаються згідно з програмою навчання з питань охорони праці посадових осіб [1].

1.2. Види інструктажів з охорони праці

Працівники під час прийняття на роботу та періодично, повинні проходити на підприємстві інструктажі з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих.

За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці (далі – інструктажі) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий [1].

Вступний інструктаж проводиться з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади; з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства; з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження трудового або професійного навчання; з екскурсантами у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншим фахівцем відповідно до наказу (розпорядження) по підприємству, який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником підприємства.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

Первинний інструктаж проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство або до фізичної особи, яка використовує найману працю;
- який переводиться з одного структурного підрозділу підприємства до іншого;
- який виконуватиме нову для нього роботу;

- відрядженим працівником іншого підприємства, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

Первинний інструктаж проводиться з учнями, курсантами, слухачами та студентами навчальних закладів до початку трудового або професійного навчання та перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Повторний інструктаж проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником або групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться в терміни, визначені нормативно правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем (фізичною особою, яка використовує найману працю) з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:

- на роботах з підвищеною небезпекою – 1 раз на 3 місяці;
- для решти робіт – 1 раз на 6 місяців.

Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

- при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорони праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;
- при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;
- при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;
- при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів – для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт – понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж з учнями, студентами, курсантами, слухачами проводиться під час проведення трудового і професійного навчання при порушеннях ними вимог нормативно - правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо.

Позаплановий інструктаж може проводитись індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж проводиться з працівниками при ліквідації аварії або стихійного лиха та при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства, оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження. Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі проводить безпосередній керівник робіт (начальник структурного підрозділу, майстер) або фізична особа, яка використовує найману працю. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці, особою, яка проводила інструктаж. При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів, протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань. При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.

Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, вносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому

місці. Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів – не обов'язково.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується роботодавцем. До цього переліку можуть бути зараховані працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням об'єктів, машин, механізмів, устаткування, застосуванням приладів та інструментів, збереженням або переробкою сировини, матеріалів тощо.

1.3. Класифікація травм за ступенем тяжкості

Визначення ступеня тяжкості травм, отриманих на виробництві, проводиться з метою віднесення нещасних випадків до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, і які підлягають спеціальному розслідуванню.

Кваліфікуючими ознаками тяжкості травм, отриманих в результаті нещасного випадку на виробництві (далі – травми), є характер отриманих ушкоджень, ускладнення та наслідки, пов'язані з цими ушкодженнями.

За ступенем тяжкості травми розподіляються на 2 категорії: тяжкі і легкі [4].

До тяжких травм відносяться травми, що перелічені у п.1-3 Додатку 1.

До легких травм відносяться ушкодження, що не вказані в п. 1-3 та розлади здоров'я з тимчасовою втратою працездатності тривалістю до 60 днів.

Медичні працівники, що надають особі, яка постраждала, першу медичну допомогу, не видають висновку про тяжкість ушкодження. До їх компетенції належить визначення характеру подальшого лікування потерпілого (амбулаторне або стаціонарне), а також констатація летального результату.

Медичний висновок про ступінь тяжкості виробничої травми дають на запит роботодавця та/або голови комісії з розслідування нещасного випадку на виробництві лікарсько-експертні комісії (ЛЕК) лікувально-профілактичного закладу, де здійснюється лікування особи, що постраждала, в строк до 1 доби з моменту надходження запиту.

1.4. Класифікація причин нещасних випадків, видів подій і обладнання, що призвели до нещасного випадку, професійного захворювання (отруєння), аварії

У пункті 5 акту за формою Н-1 зазначаються і кодуються вид події, що призвела до нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії відповідно до розділів 1 Класифікатора видів подій, причин, обладнання, устаткування, машин, механізмів, транспортних засобів, що призвели до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії (далі – Класифікатор), зазначеного в Додатку 2. Наприклад, дія шкідливих і токсичних речовин кодується як |07|.

Згідно Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві розрізняють наступні групи причин нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння, аварії) [5]:

- технічні,
- організаційні,
- психофізіологічні,
- техногенні, природні, екологічні та соціальні.

Перелік причин і їх кодування приведені у розділі 2 Класифікатора (див. Додаток 2). Основна причина нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії зазначається і кодується першою. Якщо супутніх причин нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії більш як три, інші причини зазначаються лише у текстовій частині без кодування.

Після викладення кожної причини зазначаються статті, розділи, пункти нормативно-правових актів з охорони праці, дорожнього руху, державних стандартів, інструкцій з безпечного проведення робіт і посадових інструкцій тощо, вимоги яких було порушено.

Шкідливий або небезпечний чинник та його значення наводяться та кодуються відповідно до ДСТУ 2293-2014 [5]:

- 4.14 – небезпечний виробничий чинник, вплив якого на людину призводить до травм, погіршення здоров'я чи смерті;
- 4.15 – шкідливий виробничий чинник, вплив якого на людину може призвести до захворювання, зниження працездатності та/чи негативного впливу на здоров'я нащадків. Залежно від кількісної характеристики (рівня, концентрації тощо) і тривалості впливу шкідливий виробничий чинник може стати небезпечним.

Обладнання, устаткування, машини, механізми, транспортні засоби, що призвели до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії кодується відповідно до розділу 3 Класифікатора, який наведено у Додатку 2. Наприклад: устаткування енергетичне – |311|. Якщо у переліку відсутнє устаткування, що призвело до нещасного випадку та/або гострого професійного захворювання (отруєння), аварії, таке устаткування записується під кодом |969| як "інше".

2. Порядок виконання роботи

1. Ознайомитися з основними положеннями нормативно-технічних документів щодо навчання з охорони праці, видів інструктажів, класифікації травм за ступенем тяжкості, класифікації причин нещасних випадків, видів подій і обладнання, що призвели до нещасного випадку, професійного захворювання (отруєння) чи аварії.

2. Розібратися з інформацією, яка наведена у Додатках 1 та 2.

3. Відповісти у письмовій формі на питання свого варіанту, номер якого відповідає порядковому номеру студента у списку групи.
4. Проаналізувати відповіді на питання у групі.

3. Зміст звіту

У звіті повинні бути відображені назва; мета роботи; відповіді на питання свого варіанту.

4. Питання за варіантами

Варіант 1.

1. З якою періодичністю проходять спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці посадові особи та інші працівники, зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою?
2. Коли і ким проводиться первинний інструктаж на робочому місці?
3. До якої категорії травм будуть віднесені розлади здоров'я з тимчасовою втратою працездатності тривалістю до 60 днів?
4. Як кодується дорожньо-транспортна пригода на дорогах загального користування, у тому числі наїзд транспортних засобів на потерпілого?
5. Які обставини відносять до організаційних причин нещасних випадків?
6. Який код мають автомобілі спеціалізовані, автопоїзди, автомобілі-тягачі, кузови і фургони, причепи, тролейбуси, автотранспортувачі, мотоцикли, велосипеди?

Варіант 2.

1. З якою періодичністю проходять спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці посадові особи та інші працівники, які зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі?

2. Коли і ким проводиться цільовий інструктаж на робочому місці?
3. До якої категорії буде віднесена травма, що призвела до таких тяжких наслідків як втрата зору чи слуху?
4. Як кодується падіння потерпілого з висоти?
5. Які обставини відносять до психофізіологічних причин нещасних випадків?
6. Який код має устаткування для промисловості будівельних матеріалів?

Варіант 3.

1. З якою періодичністю проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою?
2. Коли і ким проводиться вступний інструктаж на робочому місці?
3. До якої категорії травм будуть віднесені розлади здоров'я з тимчасовою втратою працездатності тривалістю понад 60 днів?
4. Як кодується падіння на людину устаткування (обладнання) або їх конструктивних елементів?
5. Які обставини відносять до технічних причин нещасних випадків?
6. Який код мають верстати металорізальні?

Варіант 4.

1. З якою періодичністю проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки посадові особи?
2. Коли і ким проводиться повторний інструктаж на робочому місці?
3. До якої категорії травм будуть віднесені вивихи великих суглобів кінцівок?
4. Як кодується дія рухомих деталей обладнання, машин і механізмів і таких що обертаються?

5. Які обставини відносять до техногенних, природних, екологічних та соціальних причин нещасних випадків?

6. Який код мають апарати електричні напругою до 1000 В?

Варіант 5.

1. З якою періодичністю проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з охорони праці керівники, заступники керівників, головні спеціалісти, керівники основних виробничих та технічних служб підприємств, установ й організацій, які безпосередньо пов'язані з організацією безпечного ведення робіт?

2. Коли і ким проводиться позаплановий інструктаж на робочому місці?

3. До якої категорії травм будуть віднесені травми, що в гострий період супроводжуються шоком будь-якого ступеня тяжкості?

4. Як кодується дія стихійних природних явищ (виняткових погодних умов і стихійного лиха – урагану, бурі, повені, нагромадження снігу, ожеледі, землетрусу, просідання і зсуву ґрунту тощо)?

5. Які обставини відносять до організаційних причин нещасних випадків?

6. Який код мають генератори змінного струму, перетворювачі, підсилювачі електромашинні, електростанції та електроагрегати живлення?

Варіант 6.

1. З якою періодичністю проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з охорони праці керівники та спеціалісти науково-дослідних, конструкторських, проектних і технологічних відділів, які займаються проведенням експертизи проектно-конструкторської документації, на яку поширюються вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, а також ті, які виконують розробки з питань охорони праці?

2. Чим завершуються первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі?

3. До якої категорії травм будуть віднесені закриті ушкодження спинного мозку?

4. Як кодується навмисне вбивство або травма, заподіяна іншою особою?

5. Відомо, що до 90 % нещасних випадків трапляється з провини людини.

Приведіть обставини нещасних випадків, на які впливає людський фактор.

6. Який код має устаткування підйимально-транспортне (крани)?

Список джерел інформації:

1. НПАОП 0.00–4.12.05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. – Затвердж. наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.

2. НПАОП 0.00-2.01-05 Перелік робіт з підвищеною небезпекою. – Затвердж. наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. №15.

3. ДНАОП 0.03-8.06-94. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборію – Затвердж. наказом МОЗ та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.94 р. № 263/121.

4. Класифікатор розподілу травм за ступенем тяжкості. – Затвердж. наказом МОЗ України 04.07.2007 р. № 370.

5. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. – Затвердж. постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337 зі змінами.

6. ДСТУ 2293-2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять. – Затвердж. наказом Мінекономрозвитку від 2.12.2014 р. № 1429.

Витяг з Класифікатору розподілу травм за ступенем тяжкості [4]

До тяжких травм відносяться:

1. За характером отриманих ушкоджень:

- відкрита проникаюча черепно-мозкова травма;
- перелом черепа;
- внутрішньочерепна травма важкого і середньо важкого ступеня тяжкості;
- поранення, проникаючі в просвіт глотки, гортані, трахеї, стравоходу, а також ушкодження щитоподібної і виличкової залоз;
- проникаючі поранення хребта;
- ушкодження хребців шийного відділу хребта, у тому числі і без порушення функції спинного мозку;
- нестабільні ушкодження грудних або поперекових хребців;
- закриті ушкодження спинного мозку;
- поранення грудної клітки, що проникають в плевральну порожнину, порожнину перикарду або клітковину середостіння, зокрема без ушкодження внутрішніх органів;
- поранення живота, що проникають в порожнину очеревини;
- поранення, що проникають в порожнину сечового міхура або кишечника;
- відкриті поранення органів заочеревинного простору (нирок, наднирників, підшлункової залози);
- розрив внутрішнього органу грудної або черевної порожнини або порожнини таза заочеревинного простору, розриви діафрагми, розриви передміхурової залози, розрив сечоводу, розрив перетинкової частини сечовипускального каналу;
- переломи заднього півкільця таза з розривом клубово-крижового зчленування і порушенням безперервності тазового кільця або подвійні переломи тазового кільця в передній і задній частинах з порушенням його безперервності;

- вивихи та переломи вивихи великих суглобів кінцівок;
- закриті та відкриті переломи довгих кісток кінцівок;
- множинні переломи п'ясних та плесневих кісток;
- ушкодження крупної кровоносної судини: аорти сонної (загальної, внутрішньої, зовнішньої), підключичної, плечової, стегнової, підколінної артерій або супроводжуючих їх вен;
- термічні (хімічні) опіки IV ступеня з площею ураження, що перевищує 1% поверхні тіла;
- опіки III ступеня з площею ураження, що перевищує 10% поверхні тіла;
- опіки III ступеня кисті, стопи, ділянок великих суглобів, шиї, статевих органів з площею ураження, що перевищує 1% поверхні тіла;
- опіки II ступеня з площею ураження, що перевищує 20% поверхні тіла;
- опіки дихальних шляхів з опіками обличчя і волосистої частини голови;
- електротермічні ураження (низько- та високовольтні) з ураженням шкіри та субфасціальних структур тіла;
- відмороження III-IV ступеня, загальне охолодження організму;
- радіаційні ураження середнього (12-20 Гр) і важкого (20 Гр і більше) ступеня тяжкості;
- переривання вагітності;
- ушкодження периферичної нервової системи з функціональними порушеннями;
- тривалі розлади здоров'я з тимчасовою втратою працездатності на 60 днів і більше;
- стійка втрата працездатності (інвалідність);
- травми органу зору, що супроводжуються порушенням зору.

2. Травми, що в гострий період супроводжуються:

- шоком будь-якого ступеня тяжкості і будь-якого генезу;
- комою різної етіології;

- гострою серцевою або судинною недостатністю, колапсом, важким ступенем порушення мозкового кровообігу;
- гострою нирковою або печінковою недостатністю;
- гострою дихальною недостатністю;
- розладом регіонального і органного кровообігу, що призводить до інфаркту внутрішніх органів, гангрени кінцівок, емболії (газової і жирової) судин головного мозку, тромбоемболії;
- сепсисом.

3. Травми, які призвели до тяжких наслідків:

- втрата зору, слуху, мови;
- втрата якого-небудь органу або повна втрата його функції (при цьому втрата найважливішої у функціональному відношенні частини кінцівки (кисті або стопи) прирівнюються до втрати руки або ноги);
- психічні розлади;
- втрата репродуктивної здатності;
- невиправне понівечення обличчя.

КЛАСИФІКАТОР

видів подій, причин, обладнання, устаткування, машин, механізмів, транспортних засобів, що призвели до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії

Код	Назва
1	Вид події, що призвела до нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії:
01	пригоди (події) під час руху транспортних засобів усіх видів:
01.1	дорожньо-транспортна пригода на дорогах (шляхах) загального користування:
01.1.1	у тому числі наїзд транспортних засобів на потерпілого
01.2	дорожньо-транспортна пригода на території підприємства:
01.2.1	у тому числі наїзд транспортних засобів на потерпілого
01.3	авіаційна подія
01.4	морська та річкова подія
01.5	транспортна подія на залізничному транспорті
02	падіння потерпілого:
02.1	під час пересування
02.2	з висоти
02.3	в колодязь, ємність, яму тощо
03	падіння, обрушення, обвалення предметів, матеріалів, породи, ґрунту тощо:
03.1	обрушення, обвалення будівель, споруд та їх елементів
03.2	обвалення та обрушення породи, ґрунту тощо
03.3	падіння, зсув, перекидання транспортних засобів, мобільних засобів праці
03.4	падіння устаткування (обладнання) або їх конструктивних елементів
03.5	падіння предметів, матеріалів, дерев, гілок дерев, матеріалів, інструментів, пристроїв тощо
04	дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються:
04.1	дія рухомих і таких, що обертаються, деталей обладнання, машин і механізмів
04.2	дія предметів, що розлітаються, чи робочих середовищ, що вивільняються в результаті вибуху або руйнування технологічного обладнання, устаткування тощо, які перебувають під тиском, у вакуумі
05	ураження електричним струмом:

- 05.1 у разі дотику до струмопровідних частин електроустановки, що перебувають під напругою, до ліній електропередачі та обірваних (оголених) проводів
 - 05.2 у разі наближення на недопустиму відстань до струмопровідних частин електроустановки, що перебувають під напругою, до ліній електропередачі та обірваних (оголених) проводів
 - 05.3 у разі дії блискавки
 - 05.4 у разі дії електричної дуги
 - 05.5 у разі дії напруги кроку
 - 06 дія температур:
 - 06.1 дія підвищених температур (крім пожежі)
 - 06.2 дія низьких температур (обмороження)
 - 07 дія шкідливих і токсичних речовин
 - 08 дія іонізуючого випромінювання
 - 09 показники важкості праці
 - 10 показники напруженості праці
 - 11 ушкодження внаслідок контакту з тваринами, комахами, іншими представниками фауни, а також флори
 - 12 утоплення
 - 13 асфіксія
 - 14 навмисне вбивство або травма, заподіяна іншою особою
 - 15 техногенна, екологічна аварія
 - 16 дія стихійних природних явищ (виняткових погодних умов і стихійного лиха - ураган, буря, повінь, нагромадження снігу, ожеледь, землетрус, просідання і зсув ґрунту тощо)
 - 17 пожежа
 - 18 вибух
 - 19 самогубство
 - 20 зникнення працівника
 - 21 газодинамічне явище
 - 22 погіршення стану здоров'я
 - 23 події суспільного життя (страйк, оголошена та неоголошена війна, терористичний акт, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, протиправні дії третіх осіб тощо)
 - 24 інші види
- 2 Причини нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії:**

Технічні

- 01 конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва
- 02 конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність транспортних засобів
- 03 неякісне розроблення або відсутність проектної документації на будівництво, реконструкцію виробничих об'єктів, будівель, споруд, інженерних комунікацій, обладнання, устаткування тощо
- 04 неякісне виконання будівельних робіт
- 05 недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки
- 06 незадовільний технічний стан, у тому числі:
 - 06.1 виробничих об'єктів, будівель, споруд, інженерних комунікацій, території
 - 06.2 засобів виробництва
 - 06.3 транспортних засобів загального користування (автомобільні, водні, залізничні, повітряні)
 - 06.4 мобільних засобів праці та технологічних транспортних засобів
- 07 незадовільний стан виробничого середовища (перевищення гранично допустимого рівня небезпечних та шкідливих виробничих факторів)
- 08 невідповідність засобів колективного та індивідуального захисту встановленим вимогам та їх недостатність
- 09 невідповідність нехарчової продукції встановленим вимогам
- 10 інші технічні причини

Організаційні

- 09 незадовільне функціонування, недосконалість або відсутність системи управління охороною праці
- 10 недодержання вимог законодавства про охорону праці під час виконання робіт підвищеної небезпеки та/або експлуатації (застосування) устаткування підвищеної небезпеки, на які видано відповідний дозвіл
- 11 порушення технологічного процесу
- 12 порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо
- 13 порушення вимог безпеки під час експлуатації транспорту загального користування (автомобільного, водного, залізничного, повітряного)
- 14 порушення вимог безпеки під час експлуатації мобільних засобів праці

- та технологічних транспортних засобів
- 15 недоліки під час навчання безпечному виконанню робіт, у тому числі:
 - 15.1 відсутність або неякісне проведення інструктажу з охорони праці
 - 15.2 допуск до роботи без навчання та перевірки знань з охорони праці
 - 16 неякісне розроблення, недосконалість інструкцій з охорони праці або їх відсутність
 - 17 відсутність у посадових інструкціях визначення функціональних обов'язків з питань охорони праці
 - 18 порушення режиму праці та відпочинку
 - 19 відсутність або неякісне проведення медичного обстеження (професійного відбору)
 - 20 незабезпеченість засобами індивідуального захисту
 - 21 невикористання засобів індивідуального захисту за їх наявності
 - 22 виконання робіт з відключеними або несправними засобами колективного захисту, системами сигналізації, вентиляції, освітлення чи їх відсутність тощо
 - 23 незастосування засобів колективного захисту (у разі їх наявності)
 - 24 залучення до роботи працівників не за спеціальністю (професією)
 - 25 порушення трудової і виробничої дисципліни, у тому числі:
 - 25.1 невиконання посадових обов'язків
 - 25.2 невиконання вимог інструкцій з охорони праці
 - 26 інші організаційні причини
- Психофізіологічні*
- 27 алкогольне, наркотичне, токсикологічне отруєння
 - 28 алкогольне, наркотичне, токсикологічне сп'яніння
 - 29 травмування (смерть) внаслідок протиправних дій інших осіб
 - 30 низька нервово-психічна стійкість
 - 31 незадовільні фізичні дані або стан здоров'я
 - 32 незадовільний психологічний клімат у колективі
 - 33 помилкові дії внаслідок втоми працівника через надмірну важкість і напруженість роботи
 - 34 монотонність праці
 - 35 невідповідність психофізіологічних чи антропометричних даних працівника використовуваній техніці чи виконуваній роботі
 - 36 особиста необережність потерпілого (у разі відсутності технічних і організаційних причин, впливу шкідливих або небезпечних виробничих факторів, порушень вимог законодавчих і нормативно-правових актів та

- інструкцій тощо)
- 37 інші психофізіологічні причини
Техногенні, природні, екологічні та соціальні
- 38 викид небезпечних хімічних, радіоактивних, біологічних речовин
- 39 контакт з представниками тваринного та рослинного світу
- 40 стихійне лихо (метеорологічні, топологічні та тектонічні катастрофи - землетрус, зсув, селі, снігові лавини, повінь, ураган, просідання і зсув ґрунту тощо)
- 41 гідрометеорологічні явища (мороз, ожеледь, ожеледиця, заметіль, шквальний вітер, град, спека, туман, злива, блискавка тощо)
- 42 соціальний конфлікт (страйк, оголошена та неоголошена війна, терористичний акт, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, громадська демонстрація, протиправні дії третіх осіб тощо)
- 43 інші причини
- 3 Обладнання, устаткування, машини, механізми, транспортні засоби, експлуатація яких призвела до настання нещасного випадку, гострого професійного захворювання (отруєння), аварії:**
- 311 устаткування енергетичне
- 313 устаткування для чорної та кольорової металургії
- 314 устаткування гірничошахтне
- 315 устаткування підіймально-транспортне (крани)
- 316 устаткування підіймально-транспортне (конвеєри)
- 317 устаткування підіймально-транспортне (крім кранів і конвеєрів)
- 318 устаткування і рухомий склад залізниць
- 331 машини електричні малої потужності
- 332 електродвигуни змінного струму потужністю від 0,25 кВт і більше
- 334 електродвигуни вибухозахищені, врубово-комбайнові і електробури
- 336 машини електричні постійного струму
- 337 генератори змінного струму, перетворювачі, підсилювачі електромашинні, електростанції та електроагрегати живлення
- 338 машини електричні великі, агрегати електромашинні, турбо- і гідрогенератори
- 341 трансформатори і трансформаторне устаткування, апаратура високовольтна, силова перетворювальна техніка, прилади силові напівпровідникові, детектори ядерного і нейтронного випромінювання, електрохімічні перетворювачі інформації

- 342 апарати електричні напругою до 1000 В
- 343 комплектне обладнання напругою до 1000 В
- 344 устаткування спеціальне технологічне, шинопроводи низької напруги
- 345 електротранспорт (крім засобів міського транспорту і мотор-вагонних поїздів), електроустаткування для електротранспорту і підіймально-транспортних машин
- 346 устаткування світлотехнічне і виробництва електроустановлювальні, лампи електричні, виробництва культурно-побутового призначення і широкого вжитку
- 348 джерела струму хімічні, фізичні, генератори електрохімічні та термоелектричні
- 361 устаткування хімічне і запасні частини до нього
- 362 устаткування для переробки полімерних матеріалів і запасні частини до нього
- 363 насоси (відцентрові, парові та привідні поршневі)
- 364 устаткування кисневе, криогенне, компресорне, холодильне, для газополуменевого оброблення металів, насоси, агрегати вакуумні і високовакуумні, комплектні технологічні лінії, установки та агрегати
- 365 устаткування целюлозно-паперове
- 366 устаткування нафтопромислове, бурове, геологорозвідувальне і запасні частини до нього
- 367 устаткування технологічне і апаратура для нанесення лакофарбового покриття на виробництво машинобудування
- 368 устаткування нафтогазопереробне
- 381 верстати металорізальні
- 382 машини ковальсько-пресові (без машин з ручним і ножним приводами)
- 383 устаткування деревообробне
- 384 устаткування технологічне для ливарного виробництва
- 385 устаткування для гальванопокриття виробів машинобудування
- 386 устаткування для зварювання тертям, холодного зварювання і допоміжне зварювальне обладнання
- 451 автомобілі
- 452 автомобілі спеціалізовані, автопоїзди, автомобілі-тягачі, кузови і фургони, причепа, тролейбуси, автотранспортувачі, мотоцикли, велосипеди
- 472 трактори
- 473 машини сільськогосподарські

- 474 машини для тваринництва, птахівництва і кормовиробництва
- 481 машини для землерийних і меліоративних робіт
- 482 машини дорожні, устаткування для приготування будівельних сумішей
- 483 устаткування і машини будівельні
- 484 устаткування для промисловості будівельних матеріалів
- 485 устаткування технологічне для лісозаготівельної і торф'яної промисловості, машинобудування комунальне
- 486 устаткування для кондиціонування повітря і вентиляції
- 493 устаткування і прилади для опалення і гарячого водопостачання
- 511 устаткування технологічне і запасні частини до нього для легкої промисловості
- 512 устаткування технологічне і запасні частини до нього для вироблення хімічного волокна
- 513 устаткування технологічне і запасні частини до нього для харчової, м'ясної, молочної та рибної промисловості
- 514 устаткування технологічне і запасні частини до нього для борошномельних, комбікормових підприємств та зерносховищ
- 515 устаткування технологічне і запасні частини до нього для торгівлі, громадського харчування та блоків харчування, устаткування холодильне і запасні частини до нього, вироби культурно-побутового призначення та господарського вжитку
- 516 устаткування поліграфічне і запасні частини до нього
- 517 устаткування технологічне і запасні частини до нього для скляно-ситалової промисловості, кабельної промисловості, для розвантаження, розфасування та упакування мінеральних добрив і отрутохімікатів
- 525 устаткування та оснащення спеціальне для ремонту та експлуатації тракторів і сільськогосподарських машин, транспортування та складської переробки вантажів, пуску і налагоджування, технічного обслуговування та ремонту машин і устаткування тваринницьких та птахівницьких ферм, а також конструкції, устаткування та оснащення споруд захищеного ґрунту
- 945 устаткування медичне
- 947 устаткування технологічне для медичної промисловості і запасні частини до нього
- 968 устаткування, інвентар та приладдя для театральних-видовищних підприємств і закладів культури
- 969 інше

Для нотаток

Навчальне видання

Методичні вказівки

до практичного заняття № 2 «Навчання з охорони праці. Види інструктажів. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Класифікація причин нещасних випадків, видів подій і обладнання, що призвели до нещасного випадку» з курсу «Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій» для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», освітня програма «Охорона праці»

Укладачі: КУЗЬМЕНКО Олена Олексіївна,
ГОРБЕНКО Вероніка Володимирівна
МЕЗЕНЦЕВА Ірина Олександрівна

Відповідальний за випуск проф. Березуцький В. В.

Роботу до видання рекомендувала проф. Пономаренко О. І.

В авторській редакції

План 2023 р, поз. 9

Гарнітура Таймс. Обсяг –1,3 друк. арк.

Видавничий центр НТУ «ХП»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
